Каменко М. Марковић

СЛИКА НИЈЕ САЧУВАНА

(Из културне прошлости Ниша)

У Нишу је од јануара 1939. године до пред сам почетак Другог светског рата живео и радио даровити ученик Петра Палавичинија - Димо Тодоровски (1910-1983) потоњи велики македонски и југословенски скулптор и сликар.

Он је био један од учесника јавног конкурса за споменик краљу Александру у Нишу. Његова скица - макета позитивно је оцењена од стране стручног жирија и, откупљена. [1)] Тодоровски који је у то време озбиљно уплашен олујом рата која је све више захватала Европу - лута југословенским просторима у потрази за кором хлеба - радо прихвата понуду сликара Вернера, сценографа у Нишком народном позоришту да му постане помоћник. За време његовог боравка у Нишу везан је и један редак сликарски покушај. Инспирисан рефлексијом предмета и светлости на стакленој лампи, односно лустеру, Тодоровски је организовао слику као одраз оптички искривљене реалности на лопти, која је имала својства огледала. Нажалост слика није сачувана.

Што се скице - макете споменика краљу Александру тиче, ни ње нема у његовим "скицен-блоковима". У Македонској академији наука и уметности, у којој се чувају скице његових дела, цртежи и фотографије реализованих радова, ништа не знају о овом раду.

Можда је пламен рата, којег се Тодоровски плашио, однео неповратно скицу овог нереализованог дела.

Ако је тако, онда је заиста штета!

1) Стручна комисија је одабрала пројекат вајара Радета Станковића из Београда. На великом народном збору, споменик је свечано откривен 17. 12. 1939. године. Непуних шест година потом, овај споменик је срушен, одлуком Пленума Извршног одбора Градског народног одбора општине Ниш, од 1. марта 1946. године.*

* Погледати текст Каменка М. Марковића "Споменика више нема", у *Народним новинама*, Ниш, 9. 10. 1991.

Димо Тодоровски: Акт - бронза